

features of this genre were determined. The remote and mediated nature of petitions as a genre of electronic communication between the head of state and citizens of Ukraine is taken into account. The main communicative strategies of speakers in petitions and the specifics of the President's communicative behavior as addressee and respondent are characterized. Attention is focused on linguistic means of achieving the perlocutionary effect in the speech genre of the petition. The communicative intention of encouragement is defined as the main one in the petition, which determines the implementation of speech acts of offer and request. The two-component structure of the petition was considered and the speaker's own appeal and the addressee's response in communicative interaction with the participation of an indirect mass addressee were analyzed. The structural elements of the President's response as a component of the speech genre of the petition are considered and its performative nature is determined. The problems of achieving perlocutionary effect in petitions and low effectiveness in political discourse are characterized.

Key words: presidential discourse, political discourse, speech genre, petition, communicative intention, perlocutionary effect/

Отримано: 28.09.2023 р.

УДК 811.161.2*373

DOI: 10.32626/2309-7086.2023-20.71-79

Світлана Каленюк

ORCID 0000-0002-6055-8351,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української мови і літератури,

Миколаївський національний університет

імені В.О. Сухомлинського

Наталія Шеремета

ORCID 0000-0002-7398-6734,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови,

Кам'янець-Подільський національний

університет імені Івана Огієнка

Володимир Рижик

ORCID 0009-0004-1997-6756,

студент 2 курсу,

Миколаївський національний університет

імені В.О. Сухомлинського

**МОВНЕ РІЗНОМАНІТТЯ ФУТБОЛЬНОГО ДИСКУРСУ
В УСНОМУ МОВЛЕННІ КОМЕНТАТОРІВ**

У статті характеризувано сучасні тенденції футбольного дискурсу в усному мовленні коментаторів; доведено, що стилістично протиставні шари лексики «термінолект» і «соціолект» об'єднуються комунікативно, що уможливило виокремлення відтермінних сленгізмів; висновковано про збалансованість використання фахової професійної та неофіційної жаргонної лексики у футбольному дискурсі.

Ключові слова: футбольний дискурс, мовлення, футбольна термінолексика, сленг, стилістична бінарність, відтермінні сленгізми.

Постановка проблеми. Іван Огієнко – самобутній дослідник духовних скарбів українського народу, його мови, національної культури. Серед багатьох мовних питань, які розробляв науковець, вагоме місце займає концепція розвитку живої розмовної мови. Найважливішим фактором виховання молоді Іван Огієнко – людина енциклопедичних знань і палкий патріот України, видатний український просвітник і громадський діяч – вважав виховання рідною мовою, яку сприймав як джерело національного духу, культури. Мова, за твердженням педагога й ученого, нерозривно пов'язана з народом та його історією.

Специфіка усного мовлення полягає в його фізичній відтворюваності мовленнєвим апаратом людини у просторі та часі. Саме тому воно є, на відміну від письмового виду мовлення, важковловлюваним, але експресивнішим і багатшим на екстралінгвальні чинники, які письмове мовлення зреалізувати повністю не може. Для вирішення цієї проблеми звуковий фактичний матеріал самостійно транскрибовано в письмовий текст.

У зв'язку з відкритістю та широкою розповсюдженістю футболу як насамперед багатоаспектного явища його лексична система не є законсервованою, а навпаки відкритою до змін. Лексика футболу найактивніше проникає, наприклад, у мову ЗМІ (*Якщо не провести повторне жеребкування, партії-аутсайдеру можуть оскаржити результати виборів – політолог* [16]). Але футбольна та нефутбольна лексика взаємодіють одна з одною. Труднощі виникають у розмежуванні широкогалузеві, загальнонавчаної та вузькоспеціалізованої лексики.

Оскільки батьківщина футболу – це Англія, то, відповідно, ця гра вербалізована в основному англійською мовою. Основною терміносистемою футболу є англійська. Розглядаючи футбольну термінологію в діячності, то ми маємо прецеденти спроб успішного запровадження лексики футбольних термінів на мовно-національному ґрунті. Але після майже століття радянського лінгвоциду української мови в умовах комуністичного тоталітаризму СРСР український мовний слід у професійній футбольній лексиці зник, а загальна тенденція до інтерференції англійської мови в українську на лексичному рівні залишається й донині.

Через вузьку спеціалізованість тематичного поля, зосередженого на футболі, вивчення футбольної лексики в українському мовознавстві складає невелика кількість робіт, однак в останні роки зацікавлення до мови футболу зростає. Серед усього масиву робіт виокремлюємо дисертаційну роботу І. Процик [5], в якій на сьогодні найбільш повно досліджено футбольну лексику у формальному та неформальному дискурсах у діячності (перша половина ХХ – початок ХХІ ст.) з точки зору соціолінгвістики. Ю. Струганець зосереджений на вивченні диференційованості футбольної лексики ХХІ ст. [8], футбольної лексики у спеціальній сфері функціонування [10] і семантико-стилістичний потенціал футбольної лексики в неспеціальних контекстах [9]. Аналіз мовних помилок футбольних коментаторів здійснював В. Васильченко [3].

Мета дослідження – схарактеризувати мовне різноманіття футбольної лексики у футбольному дискурсі.

З огляду на мету сформувано такі завдання: проаналізувати шари лексики, їх специфіку у стилістичному та семантичному аспектах, врахувати статистичним способом частку кожної з лексичних груп із загального масиву фактологічного матеріалу; сформулювати висновок про специфіку футбольного дискурсу коментаторів.

Виклад основного матеріалу. Поле дефініції поняття *дискурс* має не один семантичний відтінок. Ми спираємося на визначення Ф. Бацевича, який спробу-

вав урахувати все різноманіття тлумачення цього лінгвокомунікативного явища. За його визначенням, дискурс – це «тип комунікативної діяльності...мовленнєвий потік, що має різні форми вияву (*усну*, [виділення наше. – В.Р.] писемну, паралінгвальну), відбувається у межах конкретного каналу спілкування...синтез... мовних і позамовних ... чинників ... залежних від тематики спілкування, має своїм результатом формування різноманітних мовленнєвих жанрів» [1, с.138].

Найповнішу типологію дискурсів розробив Г. Почепцов [цит. за: 1, с.138-146]. Серед типів дискурсів, звичайно, немає футбольного, проте за типовими ознаками футбольний дискурс споріднений із теледискурсом, але опосередковано через спортивний дискурс, складником якого є футбольний дискурс. Спостерігаємо ієрархічність системи: дискурс → теледискурс → спортивний дискурс → футбольний дискурс.

Первісно та нині футбол транслює телебачення, відповідно, футбольний коментатор є посередником між реальною грою та вболівальниками, що переглядають трансляцію футбольного матчу. Отже, футбол в усній вербалізації коментатора – це частина теледискурсу.

Футбольний дискурс – це будь-який мовлений і написаний текст, що стосується теми футболу; усна мовленнєва діяльність і письмовий текст, наскрізно об'єднані футбольним змістом і дотичні до футбольної сфери. Футбольний дискурс є окремим різновидом спортивного дискурсу з особливою тематичною спрямованістю, зорієнтований на певного адресата, використовує специфічний арсенал мовних засобів і становить сукупність текстів, що є продуктом мовленнєвої діяльності у сфері футболу [5, с.71].

Специфіка професії коментатора полягає в безперервному поясненні кожної миттєвості спортивної гри, роз'ясненні суперечливих моментів, введенні глядачів у професійні життєписи футболістів, тактичних дій, опис стилю їх гри та гри футбольної команди. Водночас коментатор виступає посередником між «футбольним полем» і «диваном» перед телевізором, саме тому, з одного боку коментатор уживає вузькоспеціалізовану лексику для пояснення кожної футбольної реалії, а з іншого – оперує загальноживаним лексикою, спрощує професійну лексику сленгом – зрозумілим і часто вживаним футбольними фанатами соціолектом.

Наші міркування суголосні з класифікацією лексичних підгруп футбольної лексики Ю. Струганця: «...Склад футбольної лексики формують терміни й загальноживані слова. Спеціальну футбольну лексику розбудовують терміни (терміни власне футбольної галузі, міжгалузеві термінологічні одиниці, термінологізовані загальноживані лексичні одиниці), номенклатурні одиниці, професіоналізми, професійні жаргонізми» [9, с.181].

Така лексична бінарність усного мовлення футбольних коментаторів зумовлює бінарність стилістичну: професійна футбольна термінологіка носить характер офіційності, а сленг – низького тону, неофіційності, й водночас із психологічної точки зору це засіб емоційного зближення футболістів та їх фанатів. Однак необхідно пам'ятати, що футбольний дискурс, який у нашому випадку реалізується в усному мовленні, притаманний розмовному стилю.

За відеоматеріалом футбольного матчу «Динамо» – «Минай» [11] зафіксовано 61 лексичну одиницю футбольної лексики, серед яких виокремлюємо 2 основні групи – термінологічну та сленгову лексику. Футбольна термінологіка нараховано 34 лексичних одиниць. Вона характерна різнокомпонентним складом слів в одній терміносполуці. Терміносполуки класифіковано як однокомпонентні, двокомпонентні, трикомпонентні та багатокомпонентні (4 та більше

слів в одному терміні). Однокомпонентних термінів найбільше (47,1%), наприклад, **пенальті** – 11-метровий штрафний удар, що призначається головним арбітром за порушення правил гри в межах власного штрафного майданчика гравцями команди, яка захищається [4, с.75]. *Здорово Дубінчак падає – і ставить пенальті арбітр* [11, 1:37:39-1:37:41]. На другому місці за частотністю (38,2%) двокомпонентні терміносполуки, серед яких можемо навести приклад **червона картка** – засіб для публічної демонстрації арбітром свого рішення про вилучення гравця з поля за допущені порушення, передбачені Правилами [4, с. 85]. *КДК дискваліфікував Ваната, і після того був невдалий епізод із червоною картою на юнацькому «Євро»...* [11, 29:26-29:32]. Значно менше трикомпонентних терміносполук (5,9%) до прикладу, **відсоток володіння м'ячем** – період часу у відсотках, коли м'яч був у ногах гравців однієї з команд [15]. *Був [-ли?] поєдинки, де взагалі дуже низький відсоток володіння м'ячем був...* [11, 19:20-19:25]. І лише 1 лексема представляє групу багатопомпонентних терміносполук (2,9%): *Чемпіонат Європи з футболу серед юнаків до 19 років* (коментатором ужито скорочений варіант *юнацьке «Євро»*) – міжнародне футбольне змагання європейських національних команд країн, що входять до УЄФА [14]. *КДК дискваліфікував Ваната, і після того був невдалий епізод із червоною картою на юнацькому «Євро» ...* [11, 29:26-29:32].

Розгляньмо етимологічну природу термінолексем футбольної лексики. Попри стрижневу, основну позицію англійської етимології у футбольній лексиці найбільшу групу цих мовних одиниць становить власне українська лексика (51,5%), менше слів англізмів (27,3%). Зауважимо, що до запозичених термінів українська мова за весь час існування українського футболу виробила синоніміїність до англізмів: **півзахисник** – гравець півзахисту [2, с.946]. *Високий півзахисник... Крістіан Біловар* [11, 9:26-9:33]. Синонім до **півзахисник** – *хавбек* (англ. half+back=напів+задній), *голкипер* – *воротар* і т. д. **Голкіпер** (у джерелі: *воротар*) – гравець, що захищає ворота [4, с.65]. ...*Дуже несподівано якраз Ілля Ольховий, молодий голкіпер, зараз матиме можливість вийти на футбольне поле...* [11, 01:10:08-01:10:14].

Абревіатури є найпродуктивнішим виявом мовної економії. Як і терміни, вони однозначні, проте потребують тлумачення, розуміння контексту, в якому вони вживаються. Абревіатур зафіксовано 3 мовні одиниці, 2 з яких іншомовного походження, передаються фонетично й орфографічно іншомовною графічною системою (латиницею), можуть бути передані українською абеткою, але вживання латиниці чи кирилиці в цих складноскорочених словах не регламентовано правомисом: *FIFA/ФІФА* – Міжнародна федерація футболу асоціації здійснює керівництво футболом на всіх континентах Світу [7, с.31]. *За рекомендаціями FIFA...це є так званий «технічний брак», тому це не пенальті* [11, 28:37-28:45]. Та все ж розшифрувати кирилізовані абревіатури українською без використання мови, з якої походить акронім, ми не можемо через невідповідність перекладу (*FIFA* – фр. *Fédération internationale de football association*). За таким же принципом утворена абревіатура *VAR* (англ. *Video assistant referee* – відеоасистент рефері) – технологія у футболі, що дозволяє головному арбітру ухвалювати рішення в спірних моментах матчу за допомогою відеоповторів [12]. ...*Вперше в гру у нас вступить система VAR...* [11, 27:56-28:00]. Єдина абревіатурна лексема, знайдена в досліджуваному фрагменті усного мовлення як власне українська, – *КДК* (**К**онтрольно-дисциплінарний комітет) – орган Української асоціації футболу, що контролює дотримання

футболістами спортивної етики та спортивної дисципліни, встановлює дисциплінарні правила!¹...*Кінець минулого сезону він [Ванат] провів із дискваліфікацією, він не грав...Всі пригадуємо...його висловлювання в бік арбітрів...КДК дискваліфікував Ваната...* [11, 29:11-29:28].

Сленгова лексика репрезентована 27-ма лексичними одиницями, яку можемо розподілити за такими тематичними групами:

1. «Сленгізм – назва гравців футбольної команди»: *біло-сині, динамівіці, кияни* – гравці ФК «Динамо Київ»*. *Біло-сині* – колоратив, позначає основні кольори «Динамо», також цей конотатив функціював у політичному дискурсі як синонім до Партії регіонів/прихильників цієї політичної партії минулого. ...*Гра киян в обороні... Дуже далеко від ідеалу... Стандартні положення були величезною проблемою «біло-синіх» впродовж минулого сезону* [11, 1:17:20-1:17:35]. *Динамівіці* – дериватив від командоніма «Динамо»: ...*Швидко розігрують динамівіці м'яч...* [11, 1:18:21-1:18:22]. *Кияни* – катойконім, дериватив від астіоніма *Київ*. ...*Швидко «кияни» м'яч собі повернули.* [11, 30:17-30:19]. *Закарпатці* – дериватив від географічного хороніма *Закарпаття* – краю, в якому розташований ФК «Минай». *Єгор Твердохліб... Забив один дуже важливий м'яч для закарпатців минулого сезону...* [11, 32:59-33:05];

2. «Сленгізм – територіальний статус команди в антонімії, інтерпретований у бінарній опозиції *господар – гість*»: *господар* – футбольна команда/країна, що приймає у своєму місті, на своєму полі/у своїй країні футбольну команду-суперницю (*гостей*)*. ...*Київське «Динамо» виходить сьогодні у першому матчі як господар...* [11, 0:43-0:47]. *Гості* – футбольна команда/збірна країни, що грає в чужому місті, на чужому полі/ в чужій країні проти команди-суперниці/збірної країни (*господарки*)*. ...*Розпочинає матч команда гостей* [11, 3:41-3:42];

3. «Сленгізм – метафоризовані словосполучення на позначення операції з футбольним м'ячем»: *зарядити (м'яч)* – дуже сильно, потужно вдарити м'яч*. *Немчанинов зарядить [м'яч]! Б'є Немчанинов!* [11, 1:25:27-1:25:28]; *м'яч ходить* – м'яч переміщується у просторі із стабільною швидкістю*. *Темп некритичний для «Миная»: темп розвитку, темп того, як м'яч ходить* [11, 26:48-26:53]; *обробити м'яч* – прийняти, зупинити й підготувати м'яч до передачі іншому гравцеві*. *Не вдалося обробити м'яч Буяльському* [11, 19:02-19:04]; *стрельнути м'яч* – те ж саме й, що *простріл**. *Немчанинов... Вирішив стрельнути, як у старі-добрі часи...* [11, 1:25:28-1:25:47]; *тягнути м'яч* – повільно, обережно вести м'яч*. *Шапаренко тягне м'яч вперед* [11, 27:36-27:38]. Метафоричні словосполучення виражають семантично-експресивну оцінку, пов'язану зі швидкістю та силою.

4. «Сленгізм – футбольна атрибутика»: *бровка* – боковий край поля*. *Володимир Бражко та Володимир Шепелев – два центральні півзахисники Динамо на бровці* [11, 1:32:30-1:32:36]; *дев'ятка* – верхній кут воріт [6, с.118]. ...*На цьому стадіоні [Панасенко] забив у минулому сезоні в матчі... «Зоря»... «Металіст»... півзахисник «Металіста» [Панасенко] в дев'ятку поклав фантастичний просто гол.* [11, 1:14:16-1:14:30]; *дірка* – ворота*. *Ось вона – щільна оборона «Миная» – дає свої плоди... Солдат закрив дірку...* [11, 22:55-23:00]; *коридор* – імовірно, те ж саме що й *дірка**. *Ось вона – щільна оборона «Миная» – дає свої плоди... Солдат... закрив коридор...* [11, 22:55-23:01].

¹ Визначення абрєвіатури КДК не знайдено у джерелах. Далі лексеми, точне тлумачення яких не знайдено та замість яких наведено авторське визначення, позначено символом *.

5. «Сленгізм – дієслова-операції з футбольним м'ячем»: *замикати* (найчастіше вживається у словосполученнях *замикати дальню стійку/штангу*) – ударити по воротах зблизька*. ... *Через його* [Вітенчука] *зону йшов Шапаренко, прострілює Дубінчак, а замикати нікому* [11, 19:50-19:54]; *запарашиститися* – спосіб перекидання м'яча через гравців іншої команди (в основному через воротарів), коли м'яч летить дуже високо, але не дуже далеко [13]. ...*Після удару Вітенчука м'яч зрикошетив об ногу! Футболіста, який його* [Вітенчук] *накривав і змінив траєкторію польоту м'яча, запарашиутився у ворота* [11, 10:49-10:55]; *зіграти коротко (на когось)* – присл. від *короткий* – швидкий (про рух, дію тощо) [2, с.577] – швидко передати м'яч іншому гравцеві. Можливо, *зіграти коротку передачу* – зробити передачу партнеру, щоб зіграти з ним у «стінку», або створити йому хороші умови для проходу до воріт, або для нанесення завершального удару по воротах [7, с.16]. *Шапаренко мав ризик «обрізатися», тому зіграв «коротко» на капітана* [11, 17:41-17:45]; *наварити* – зробити успіх*. *Високий піззахисник – ось...хто «наварив», – дебютант основного складу кийського «Динамо» Крістіан Біловар* [11, 9:26-9:33]; *обрізатися* – можливо, потрапити в «тактичну пастку», створену гравцями команди-суперниці*. *Мав ризик «обрізатися», тому зіграв «коротко» на капітана.* [11, 17:43-17:45]; *простріл* – дуже сильна передача низом із будь-якого флангу паралельно лінії воріт у штрафний майданчик суперника*. *Простріл! В руки! Бандурі. Ні, не в руки Бандурі...* [11, 16:38-16:41]; *протяжечка (протяжка)* – техніка повного протягування ноги вперед і підняття майже перпендикулярно іншій нозі*. *Велике бажання цього футболіста* [Панасенка] *зайти у другий тайм...зіграло проти нього...в моменті, коли він з протяжечкою атакував у боротьбі за м'яч...* [11, 59:05-59:17]; *стінка* – один із прийомів футбольної, хокейної і т. ін. гри, коли гравці шикуються перед воротами плече до плеча, мов би утворюючи стіну, перешкоду [2, с.1394]. *Удар по воротах, в стінку влучає Тарас Дмитрук...* [11, 41:34-41:36];

6. «Сленгізм – оцінка мовцем фізично-психологічного стану футболіста»: *заряджений* (тут: футболіст) – дієприкм. від *заряджати* – надавати людині запасу сильних почуттів; збуджувати [2, с.419]. (Тут: націлений, сконцентрований на чомусь). *Б'є Немчанінов!... Бо заряджений капітан і ветеран «Миная» на ось цей момент...* [11, 1:25:28-1:25:36]; *свіжий (футболіст)* – такий, який нещодавно вийшов на футбольне поле, замість іншого гравця. Якого не було раніше; новий [2, с.1298]. *Ще одну заміну буде робити Володимир Шаран, поки Луческу залишає своїх свіжих футболістів* [11, 1:24:03-1:24:09].

7. «Сленгізм – оцінка мовцем удару»: *красивий (удар)* – гарний, видовищний, удалий удар*. *Побачили ми красивий удар...* [11, 10:12-10:14].

«Сленгізм – спортивно-дисциплінарна категорія»: *технічний брак* (також *технічний фол*) – неспортивна поведінка гравця без контакту із суперником*. *За рекомендаціями FIFA, за рекомендаціями для арбітрів, це є так званий «технічний брак», тому це не пенальті* [11, 28:37-28:45].

Окремо виділимо підгрупу відгермінних сленгізмів (ВТС). Це лексеми, що походять від термінів, однак унаслідок семантико-морфемних і семантико-синтаксичних перетворень перейшли з офіційної сфери вживання в неофіційну чи функціонують в обох. ВТС позиціонуються як лексика на перетині терміну та сленгу: від першого ВТС має семантичну однозначність, від другого – стилістичну, експресивну, комунікативно-ситуативну та словотвірну специфіку. ВТС скомпоновані шляхом декомпозиції (*атакувальний хав – атакувальний хавбек*

(англ. halfback – півзахисник)), суфіксально-префіксально-постфіксальним способом (*закамбечити* – камбек, *зрикошетити* – рикошет), субстантивації (*кутовий* – кутовий удар *одинадцятиметровий* – одинадцятиметровий штрафний удар) та універбації (*опорник* – опорний півзахисник). Творення ВТС мотивовано економією мовних засобів, що найбільше характерно для усного мовлення, в якому реалізується футбольний дискурс коментатора.

Висновки. Отже, усне мовлення характерне мінливістю та динамічністю. Футбольний дискурс є невід’ємною частиною спортивного дискурсу, що виражається у спільній термінології. Коментатор як сполучна ланка між глядачем і гравцем оперує лексику в основному двох груп – футбольної термінології та футбольного сленгу, що мотивовано обов’язками коментатора, зокрема донесенням інформації доступно. Частка термінологією дещо більша, ніж сленгізмів, оскільки коментаторові важливо транслювати глядачам точну інформацію з футбольного поля, вербалізувати свої думки здебільшого денотативами, а не конотативами, натомість для врізноманітнення образності та налагодження близького емоційного зв’язку з глядачами використовувати сленг. Частка термінів – 50,75%, сленгізмів дещо менше – 49,25%. Серед сленгової лексики футболу відсоток відтермінованих сленгізмів складає 18,2%, власне сленгу – 81,8%. Сленгова лексика репрезентована кількома тематичними групами.

На нашу думку, зусилля мовознавців у вивченні мови футболу необхідно сфокусувати на фіксації сучасних тенденцій у футбольній лексиці та тих шарах, з якими вона контактує; подальшого студіювання ВТС у різних дискурсах; вивчення усного мовлення всіх суб’єктів футбольної гри з позиції комунікативної лінгвістики; укладання якісного, фахового словника з єдиною лексичною базою термінополя футболу та суміжних лексикографічних праць на тему спортивного сленгу.

Список використаних джерел і літератури:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія. 2004.
2. Бусел В.Т. Великий глумачний словник сучасної української мови. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. Т. VIII.
3. Васильченко В.М. Девіації у мовленні футбольних коментаторів. *Матеріали XV міжнародної науково-технічної конференції «АВІА-2021»*. Київ: НАУ, 2021. С. 30-34.
4. Момот О.О., Шаповал Є.Ю., Зайцева Ю.В., Новік С.М. Словник термінів та понять зі спортивних дисциплін. Полтава: Видавель Шевченко Р.В. 2019.
5. Процик І.Р. Футбольна лексика у формальному та неформальному дискурсах: дис. ... док. філол. н. 2020.
6. Ставицька Л. Український жаргон = A Dictionary of Ukrainian Slang: словник. Київ: Критика. 2005.
7. Соломонко В.В., Соломонко, О.В. Словник футбольної термінології. Львів: Львів. держ. ун-т фіз. культури. 2019.
8. Струганець Л. Лексика на перетині наукових парадигм. Тернопіль: Осадца Ю.В. 2018.
9. Струганець Ю. Семантико-стилістичний потенціал футбольної лексики української мови в неспеціальних контекстах. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2020. Т. 8. №1. С. 179-188.
10. Струганець Ю. Футбольна лексика української мови у спеціальній сфері функціонування. *Лінгвостилістичні студії*. 2017. Вип. 7. С. 147-55.
11. ТСН ПРОСПОРТ. Динамо – Минай. Повний матч. 1 тур Української Прем’єр-ліги 2023 (2023). *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=WpLFQRQM_iM

12. Учасники проєктів Вікімедія. Відеоасистент арбітра – Вікіпедія. *Vikimedia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Відеоасистент_арбітра.
13. Учасники проєктів Вікімедія. Список футбольних термінів – Вікіпедія. *Vikimedia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_футбольних_термінів.
14. Учасники проєктів Вікімедія. Юнацький чемпіонат Європи з футболу (U-19) – Вікіпедія. *Vikimedia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Юнацький_чемпіонат_Європи_з_футболу_U-19.
15. Що таке ставка на відсоток володіння м'ячем у футболі?. Рейтинг букмекерів 2023. Найкращі букмекерські контори України. *Bet.ua*. URL: <https://bet.ua/uk/baza-znaniy/chto-takoe-stavka-na-procent-vladieniya-myachom-v-futbole>.
16. Interfax-Ukraine. Якщо не провести повторне жеребкування, партії-аутсайтери можуть оскаржити результати виборів – політолог. Інтерфакс-Україна. URL: <https://interfax.com.ua/news/election/597968.html>.

References:

1. Batsevych, F.S. (2004). *Osnovy komunikatyvnoi linhvistyky pidruchnyk [Fundamentals of communicative linguistics]*. Kyiv: Akademiia. [in Ukr.].
2. Busel, V.T. (Ukl., hol. red.) (2005). *Velykyi tlmachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]*. Kyiv; Irpin: Perun, 1728 s. [in Ukr.].
3. Vasylichenko, V.M. (2021). *Deviatsii u movlenni futbolnykh komentatoriv [Deviations in the speech of football commentators]*. *Materialy KhV mizhnarodnoi naukovo-tekhnichnoi konferentsii [Materials of the XV International Scientific and Technical Conference «AVIA-2021»]*. «AVIA-2021». Kyiv: NAU. P. 30-34. [in Ukr.].
4. Momot, O.O., Shapoval, Ye.Yu., Zaitseva, Yu.V., Novik, S.M. (2019). *Slovnyk terminiv ta poniat zi sportyvnykh dystsyplin [Dictionary of terms and concepts in sports disciplines]*. Poltava: Vydavets Shevchenko R.V. [in Ukr.].
5. Protsyk, I.R. (2020). *Futbolna leksyka u formalnomu ta neformalnomu dyskursakh. Kvalifikatsiina naukova pratsia na pravakh rukopysu [Football vocabulary in formal and informal discourses]*. [Dys. dok. filol. n.]. Kyiv. [in Ukr.].
6. Stavyska, L. (2005). *Ukrainskyi zhargon = A Dictionary of Ukrainian Slang: slovnyk [Ukrainian jargon = A Dictionary of Ukrainian Slang: dictionary]*. Kyiv: Krytyka. [in Ukr.].
7. Solomonko, V.V., Solomonko, O.V. (2009). *Slovnyk futbolnoi terminologii [Dictionary of football terminology]*. Lviv: Lviv. derzh. un-t fiz. kultury. [in Ukr.].
8. Struhanets, L. (2018). *Leksyka na peretyni naukovykh paradyhm: monohrafiia [Vocabulary at the intersection of scientific paradigms]*. Ternopil: Osadtsa Yu.V. [in Ukr.].
9. Struhanets, Yu. (2020). *Semantyko-stylistychnyi potentsial futbolnoi leksyky ukrainskoi movy v nespetsialnykh kontekstakh [Semantic and stylistic potential of football vocabulary of the Ukrainian language in non-specialized contexts]*. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. T. 8, № 1. S. 179-188. [in Ukr.].
10. Struhanets, Yu. (2017). *Futbolna leksyka ukrainskoi movy u spetsialnii sferi funktsionuvannia [Football vocabulary of the Ukrainian language in a special field of functioning]*. *Linhvostylistychni studii [Linguistic and stylistic studies]*. [in Ukr.].
11. TSN PROSPORT. *Dynamo – Mynai. Povnyi match. 1 tur Ukrainskoi Premier-lihy 2023 [Dynamo vs Minaj. Full match. Round 1 of the Ukrainian Premier League 2023]*, 2023. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=WpLFQRQM_iM. [in Ukr.].
12. *Uchasnyky proiektiv Vikimedia. Videoasystent arbitra – Vikipediia [Participants in Wikimedia projects. Video assistant referee – Wikipedia]*. *Vikipediia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Videoasystent_arbitra [in Ukr.].
13. *Uchasnyky proiektiv Vikimedia. Spysok futbolnykh terminiv – Vikipediia [Participants in Wikimedia projects. List of football terms – Wikipedia]*. *Vikipediia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Spysok_futbolnykh_terminiv. [in Ukr.].

14. Uchasnyky proiektiv Wikimedia. Yunatskyi chempionat Yevropy z futbolu (U-19) – Vikipediia [Participants of Wikimedia projects. European Youth Football Championship (U-19)]. *Vikipediia*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Iunatskyi_chempionat_levropy_z_futbolu_\(U-19\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Iunatskyi_chempionat_levropy_z_futbolu_(U-19)). [in Ukr.].
15. Shcho take stavka na vidsotok volodinnia miachem u futbolu?. Reitynh bukmekeriv 2023. Naikrashchi bukmekerski kontory Ukrainy [What is a ball controlling percentage bet in football? Bookmaker rating 2023. The best bookmakers in Ukraine]. *Bet.ua*. URL: <https://bet.ua/uk/baza-znany/chto-takoe-stavka-na-procent-vladieniya-myachom-v-futbole>. [in Ukr.].
16. Interfax-Ukraine. Yakshcho ne provesty povtorne zherekuvannia, partii-outsaidery mozhut oskarzhyty rezultaty vyboriv – politoloh [Interfax-Ukraine. If no redraw is held, outsider parties may challenge the election results – a political scientist]. *Interfaks-Ukraina*. URL: <https://interfax.com.ua/news/election/597968.html>. [in Ukr.].

Svitlana Kaleniuk, Natalia Sheremeta, Volodymyr Ryzhyk

LANGUAGE DIVERSITY OF FOOTBALL DISCOURSE IN THE ORAL SPEECH OF THE COMMENTATORS

The article characterizes the linguistic diversity of football discourse in the oral speech of commentators on the video material of the match between the football teams Dynamo and Minaj.

The theme of football language in the scientific work of Ukrainian scholars is well developed qualitatively, but not quantitatively. However, there are already significant studies at the intersection of discourse studies and diachronic sociolinguistics. Scientists are also actively studying the football vocabulary of the present time.

Spoken language is very dynamic and changeable, so the question arises of its normalization, analysis, and identification of specific characteristics in various aspects, especially in the lexical linguistic system as the most sensitive, changeable, and open to external trends. The spoken language, like the written language, is differentiated by the spheres of use: formal and informal, professional and non-professional (slang).

Special attention should be paid to the football discourse, which verbally serves the most popular sport in the world in general and in Ukraine in particular – football. In general, discourses are characterized by some hierarchy. This type of discourse is thematically focused on a football game and uses all linguistic tools, including terms and slang, for this purpose. A sports commentator acts as an intermediary between players and spectators.

The lexemes recorded in the commentator's oral speech were explained using various sources: currently available dictionaries of sports and football terminology, an explanatory dictionary, a dictionary of slang, and data from sports websites.

The author reveals the linguistic phenomenon of delayed slangisms, which has not yet been studied in the scientific literature. Their nature in morphemic, lexical and stylistic dimensions is characterized.

Key words: football discourse, speech, football terminology, slang, stylistic binary, delayed slangisms.

Отримано: 3.11.2023 р.